

ANALIZA CITIRANIH VIROV OBZORNIKA ZDRAVSTVENE NEGE

Ema Dornik
Gaj Vidmar
Maja Žumer

Oddano: 25.07.03 – Sprejeto: 23.09.03

Izvirni znanstveni članek
UDK 001.811:050:614.253.5(497.4)

Izvleček

Članek je del obširnejše bibliometrične in vsebinske analize Obzornika zdravstvene nege, ki je bila tema magistrskega dela prve avtorice. Predstavljeno je edino strokovno glasilo medicinskih sester v Sloveniji, njegov zgodovinski razvoj in spreminjanje skozi čas. Članek je osredotočen na podrobnejšo analizo citiranih virov. V analizo je zajetih 843 prispevkov, objavljenih v rubriki Članki med letoma 1976 in 2001. Med temi jih 625 navaja citirane vire, ki so v povprečju stari 6,9 let. Avtorji v povprečju ne citirajo veliko virov, a nekateri s številom izstopajo; vsi avtorji skupaj citirajo 6.449 virov. Prikazana je analiza virov po vrsti in jeziku, pri čemer smo se posebej usmerili na citirane časopise in monografije ter med citiranimi viri posebej opazovali citiranje Obzornika zdravstvene nege.

Ključne besede: analiza citiranja, bibliometrija, bibliotekarstvo, strokovne revije, Obzornik zdravstvene nege

Original scientific article
UDC 001.811:050:614.253.5(497.4)

Abstract

The article is part of an extensive bibliometric and content analysis of the Journal of the Slovenian Nursing Association (JSNA), which was the topic of the first author's MSc thesis. The historical development of the journal is presented, while the empirical research focuses on references cited in the JSNA. The analysis is based on 843

DORNIK, Ema; GAJ VIDMAR, Maja ŽUMER: Analysis of cited references from the Journal of the Slovene Nursing Association. Knjižnica, Ljubljana, 47(2003)3, 49-66

papers, published in the Articles section between 1976 and 2001; 625 of them cite references, which are in average 6.9 years old. In general, the authors cite only a few references, but there are exceptions; altogether, 6.449 references are cited. The type and language of cited references were statistically analysed, whereby journal articles and monographs were studied in detail, as well as references to articles from the JSNA.

Key words: citation analysis, bibliometrics, librarianship, library and information science periodicals, *Obzornik zdravstvene nege*

Uvod

Ena od temeljnih značilnosti znanstvenega dela je zgodovinska kontinuiteta. Raziskovalci pri svojem delu uporabljajo spoznanja predhodnikov, zato je spremljanje in širjenje znanstvenih dosežkov bistven element vsakega raziskovalnega dela (Adamič, 1995).

Najprimernejša oblika diseminacije raziskovalnih spoznanj, ki jo avtorji tudi najpogosteje uporabljajo, so strokovni oziroma znanstveni časopisi. Medicinske sestre (v nadaljevanju MS) prav tako vse bolj obvladujejo pisanje raziskovalnih člankov, tako da so ti zanimivi in uporabni za MS pri njihovem vsakdanjem delu, hkrati pa ustrezajo kriterijem za znanstvene objave. Po vsem svetu se je v zadnjem desetletju število kakovostnih časopisov za MS, ki objavljajo raziskovalne izsledke, zelo povečalo. MS svoje izsledke vse pogosteje objavljajo v časopisih, ki niso namenjeni zgolj MS, in tako svoja spoznanja posredujejo drugim zdravstvenim delavcem (*Z raziskovanjem ...*, 1996).

Z analizo citiranih virov, ki je najbolj uveljavljena metoda za objektivno in kvantitativno ocenjevanje odmevnosti posameznega dela, želimo v pričujočem članku prikazati, kako avtorji prispevkov v izbranem časopisu spremljajo novosti v svetovni raziskovalni javnosti.

1 Obzornik zdravstvene nege

Obzornik zdravstvene nege (v nadaljevanju *Obzor Zdr N*) je danes strokovno glasilo Zbornice zdravstvene nege - Zveze društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije. Pogled v zgodovino pokaže, da so MS potrebo po strokovnem časopisu čutile že od leta 1927, ko so ustanovile svoje strokovno društvo. Če prebiramo zapisnike sestankov od ustanovitve društva dalje, že na začetku zasledimo utemeljeno potrebo po lastnem strokovnem časopisu. Ko so

to željo uresničili, so v uvodniku 1. številke zapisali: »Izpopolnjevanje znanja je bilo vselej življenjska nujnost za uspešno poklicno delo v zdravstvu in hkrati eno temeljnih društvenih pravil za vse profile zdravstvenih delavcev. Zdravstveni obzornik se bo osredotočil na ključna vprašanja zdravstvenega varstva: na utrjevanje zdravja in preprečevanje bolezni, na nego bolnika in medicinsko rehabilitacijo. Glede na koncept sodobnega zdravstva bo časopis obravnaval tudi tematiko socialnega in psihološkega pomena (...).« (Jarnovič, 1976)

Leta 1997, ob tridesetletnici glasila, je današnja glavna in odgovorna urednica Vera Grbec zapisala, da je obletnica dokaz, da MS cenijo svojo stroko in se zavzemajo za njen razvoj. Pot do sedanje oblike strokovnega in informativnega glasila MS na Slovenskem pa je bila dolga. Leta 1954 je začel izhajati instrukcijsko-informacijski obzornik Medicinska sestra na terenu v izdaji Centralnega higienskega zavoda v Ljubljani, ki ga štejemo za predhodnika Zdravstvenega obzornika. Glasilo je bilo namenjeno predvsem MS na terenu – patronažnim MS in je bilo naravnano izrazito preventivno in zdravstveno vzgojno. Leta 1961 je glasilo prenehalo izhajati. To je bil tudi čas, ko se je odprla možnost višješolskega izobraževanja za MS (Grbec, 1997).

Po premoru šestih let je Zveza društev MS na svoji skupščini leta 1966 sklenila, da začne izdajati strokovno glasilo. Leta 1967 je izšla prva številka Zdravstvenega obzornika. Na Sliki 1 je prikazan kataložni zapis Zdravstvenega obzornika, ki se nadaljuje kot Obzor Zdr N. Prva urednica Cita Bole (1967) je med drugim zapisala: »Nedvomno mora naše glasilo posredovati predvsem nova dognanja v medicini, obnavljati in dopolnjevati teoretično in praktično znanje ter hkrati opozarjati na probleme, ki zahtevajo večjo zavzetost ali celo prioriteto v vsakdanji praksi (...).«

ISSN..... : 0350-9516
NASLOV..... : Zdravstveni obzornik : strokovno glasilo Zveze društev MS Slovenije = Journal of the Slovenian Nurses Association
KORPORACIJA(-E)..... : Zveza društev MS Slovenije
ŠTEVILČENJE..... : Letn. 1, št. 1(1967)–letn. 27, Št. 5/6(1993)
IMPRESUM..... : Ljubljana : Zveza društev MS, 1967–1993
FIZIČNI OPIS..... : 24 cm
POVEZOVANJE..... : Se nadaljuje kot Obzornik zdravstvene nege
SKRAJŠANI KLJUČNI NASLOV : Zdr. obz.
PREDMETNE OZNAKE..... : Nursing care // Nursing // Zdravstvena nega
PREDMETNE OZNAKE..... : // medicina // zdravstvo // bolezni // nega

UDK..... : 614(497.12), 614.253.5(497.12)(060.555), 616-083

COBISS-ID..... : 3229954

Slika 1: Izpis kataložnega zapisa o Zdravstvenem obzorniku (vir: COBISS)

Strajnar in Bokal (1985) opozarjata na opredeljeno programsko zasnovano iz uvodnega prispevka Cite Bole, da naj bi Zdravstveni obzornik poleg že naštetih obravnavanih vsebin obravnaval tudi socialno in psihološko tematiko, seznanjal zdravstvene delavce s srednjo in višjo izobrazbo z novimi dosežki v medicini, obnavljal in dopolnjeval njihovo teoretično in praktično znanje ter opozarjal na pomembnejše oziroma prednostne naloge vsakdanje prakse. Zdravstveni obzornik je bil v začetku instruktivno-informativno glasilo za MS, fizioterapevte in delovne terapevte, po letu 1974 pa je dobil vlogo in oznako informativnega, strokovnega in poklicnega glasila slovenskih MS; od leta 1977 dalje je opredeljen kot strokovno glasilo MS Slovenije. Vsebinsko zasnovano glasilo, njegovo dopolnjevanje in spreminjanje odlikavajo stalne rubrike, ki v prvem delu vsebujejo članke o razvoju zdravstvene nege (v nadaljevanju ZN), v drugem pa aktualne novosti, probleme in dogodke iz življenja in dela MS (Strajnar in Bokal, 1985).

Število rubrik se je nekoliko spreminjalo, ohranile pa so se naslednje: Članki, Novosti – izkušnje – pobude, Poročila, Beležke ob knjigi in Osebne vesti. Od leta 1977 so članki opremljeni z izvlečkom v slovenskem in angleškem jeziku. Od trinajstega letnika (1979) naprej so članki opremljeni tudi z vrstilcem UDK ter od leta 1986 dalje s slovenskimi in angleškimi deskriptorji tezavra MESH. Od leta 1985 ima vsaka številka tudi Uvodnik, ki obravnava aktualno strokovno tematiko ali vprašanje s področja zdravstva.

Leta 1993 je prišlo do velikih organizacijskih in vsebinskih sprememb. Ustanovljena je bila Zbornica zdravstvene nege kot krovna strokovna organizacija MS in zdravstvenih tehnikov v Sloveniji. Zdravstveni obzornik se je leta 1994 preimenoval v Obzornik zdravstvene nege (Obzor Zdr N, Slika 2) ter dobil oznako strokovnega glasila Zbornice zdravstvene nege. Z novim imenom strokovni časopis še bolj jasno opredeljuje strokovno področje, ki mu pripada (Grbec, 1997).

ISSN..... : 1318-2951
 NASLOV..... : **Obzornik zdravstvene nege** : strokovno glasilo Zveze društev MS in zdravstvenih tehnikov Slovenije = Journal of the Nurses Association of Slovenia
 ŠTEVILČENJE.... : Letn. 28, št. 1/2(1994)-
 IMPRESUM..... : Ljubljana (Vidovdanska 9) : Zbornica zdravstvene nege, 1994-
 FIZIČNI OPIS..... : 28 cm
 POVEZOVANJE..... : Nadaljevanje publikacije 0350-9516 = ISSN 0350-9516
 KLJUČNI NASLOV..... : Obzornik zdravstvene nege
 SKRAJŠANI KLJUČNI NASLOV : Obz. zdr. nege
 PREDMETNE OZNAKE..... : Nursing care // Nursing // Zdravstvena nega
 PREDMETNE OZNAKE..... : // medicina // zdravstvo // bolezni // nega
 UDK..... : 614(497.12), 616-083, 614.253.5(497.12)(061.1)
 COBISS-ID..... : 39433728

Slika 2: Izpis kataložnega zapisa o Obzorniku zdravstvene nege iz zbirke COBISS

Uredništvo ves čas daje prednost člankom, ki obravnavajo področje zdravstvene nege (ZN), tistim, ki jih napišejo MS, ter člankom, ki obravnavajo različna medicinska in druga področja in so tudi metodološko dobro zasnovani, predvsem glede načina razkrivanja in opredeljevanja problema, prikazovanja in razpravljanja o rezultatih obravnave ter opreme članka (Strajnar, 1980, 1986). Članki na začetku vsebujejo vse bistvene podatke, ki zanimajo bralca: imena avtorjev, njihov strokovni oziroma akademski in častni naslov, naslov delovne organizacije, v kateri so zaposleni, naslov in včasih podnaslov članka (Ob 15-letnici..., 1981).

Vera Grbec (1997) poudarja, da postajajo strokovni članki vse bolj kakovostni in so v večji meri plod raziskovalnega dela MS. Časopis tako spremlja razvoj strokovne terminologije in jo razvija ter utrjuje. To dokazuje tudi prva tematska številka, izdana leta 1981, kjer prvič zasledimo za opredeljevanje stroke in njene metodike rabo izrazov zdravstvena nega, zdravstvena nega bolnika oziroma varovanja in proces zdravstvene nege (Strajnar in Bokal, 1985).

Jarnovičeva (1980) pravi, da sestrski poklic sam nosi odgovornost za bodoče delo, torej morajo tudi MS same preveriti teorijo in prakso v ZN. Poudarja, da je treba k sodelovanju pritegniti čim več MS in zdravstvenih tehnikov z namenom, da bi dobili podatke o njihovem delu, razvoju, problemih in uspehih z njihovih področij dela. Pomemben prispevek pričakuje predvsem od MS, ki so si pridobile in si še pridobivajo dodatno izobrazbo na visokih šolah in imajo dolgoletne izkušnje na področju ZN. Meni, da mora Zdravstveni obzornik imeti vidno vlogo pri usposabljanju in povezavi MS, pri izmenjavi izkušenj in vključevanju v skupne raziskovalne programe. Pravi še, da je uvedba raziskovalnega dela v ZN nujna, ter da bi bilo potrebno razmisliti o posebni rubriki Raziskovalno delo, v kateri bi sistematično obdelovali metode raziskovanj, organizacijo dela, poročali o rezultatih in prenosu raziskovalnih spoznanj v vsakodnevno prakso. V tem smislu se je pomemben korak k izboljšanju kakovosti Obzor Zdr N zgodil v letu 2001: Urbančič (2001) poroča, da so časopis uvrstili med časopise z zunanjo recenzijo in uvedli raziskovalne strani.

Obzornik neprekinjeno izhaja že 37 let in v tem času so se vsebine spreminjale ter kakovostno in metodološko napredovale. K razvoju so mnogo prispevale posameznice in posamezniki, ki so vzporedno s pridobivanjem strokovne in univerzitetne izobrazbe objavljali svoje študijske in raziskovalne dosežke in jih posredovali širši javnosti. Nedvomno je Obzor Zdr N veliko pridobil s širjenjem kroga avtorjev in bralcev izven področij ZN. Tako so na primer v zadnjem času v njem objavljali sociologi, zdravniki, socialni pedagogi, psihologi, pravniki in drugi. Z izobraževalnim razvojem v ZN in napredovanju v kakovosti objavljenih člankov se je s časom pojavila tudi potreba po vrednotenju samega časopisa in prispevkov v njem. Da pa bi dosegli strokovno in znanstveno primerljivost in se enakovredno z ostalimi disciplinami uvrščali v strokovno-informacijski prostor

v Sloveniji in v svetu, je potrebno slediti enotno izoblikovanemu sistemu evalvacije in kategorizacije naših in mednarodnih časopisov. Kam se razvrsti posamezen časopis, je odvisno od kakovosti znanstvenih prispevkov, od mednarodne veljavnosti in mednarodnega znanstvenega in uredniškega sodelovanja (Grbec in Urbančič, 2001).

1.1 Obseg izdaj

Prvi dve leti je Obzor Zdr N izhajal v treh, od leta 1969 do 1977 v štirih, od leta 1978 do leta 1985 pa v šestih številkah štirikrat letno. Od leta 1986 do 2000 je izhajal trikrat letno v dvojnih številkah. V letu 2001 je izšel v šestih številkah štirikrat letno, v letu 2002 pa v štirih številkah (Tabeli 1 in 2).

Tabela 1: Izdani Zdravstveni obzorniki od leta 1967 do 1993 (*v vsakem stolpcu si sledijo zaporedna številka letnika, leto in izdane številke*)

1	1967	1+2+3	15	1981	1/2+3+4/5+6
2	1968	1+2+3	16	1982	1/2+3+4/5+6
3	1969	1+2+3+4	17	1983	1/2+3/4+5+6
4	1970	1+2+3+4	18	1984	1/2+3/4+5+6
5	1971	1+2+3+4	19	1985	1/2+3/4+5+6
6	1972	1+2+3+4	20	1986	1/2+3/4+5/6
7	1973	1+2+3+4	21	1987	1/2+3/4+5/6
8	1974	1+2+3+4	22	1988	1/2+3/4+5/6
9	1975	1+2+3+4	23	1989	1/2+3/4+5/6
10	1976	1+2+3+4	24	1990	1/2+3/4+5/6
11	1977	1+2+3+4	25	1991	1/2+3/4+5/6
12	1978	1/2+3/4+5+6	26	1992	1/2+3/4+5/6
13	1979	1/2+3+4/5+6	27	1993	1/2+3/4+5/6
14	1980	1/2+3+4+5/6			

Tabela 2: Izdani Obzorniki zdravstvene nege od leta 1994 do 2001 (*v vsakem stolpcu si sledijo zaporedna številka letnika, leto in izdane številke*)

28	1994	1/2+3/4+5/6	33	1999	1/2+3/4+5/6
29	1995	1/2+3/4+5/6	34	2000	1/2+3/4+5/6
30	1996	1/2+3/4+5/6	35	2001	1/2+3/4+5+6
31	1997	1/2+3/4+5/6	36	2002	1+2+3+4
32	1998	1/2+3/4+5/6	37	2003	1

2 Raziskava

2.1 Vzorec

Podatki so zbrani s pregledom Zdravstvenega obzornika od leta 1976 do 1993 in Obzornika zdravstvene nege od leta 1994 do 2001. Obravnavana leta smo pri analizi združili v dvoletna obdobja. Pregledanih je 26 letnikov, razen ene številke, ki ni bila primerna za obdelavo, saj ni vsebovala raziskovane rubrike (Letn. 28, št. 1/2 (1994) – Mednarodni dan MS). V raziskavo so zajeti prispevki v rubriko »Članki«, izključene pa rubrike »Uvodnik«, »Novosti, izkušnje, pobude«, »Poročila« in »Osebne vesti«. V posamezni številki je bilo analiziranih povprečno 9,5 člankov (od 3 do 16), ki so v povprečju dolgi 6,5 strani (od 2 do 34 strani). V obravnavanem obdobju so avtorji v 843 člankih napisali 5.540 strani.

2.2 Raziskovalna vprašanja in delovne hipoteze

Kakšen je trend števila citiranih virov? Število citiranih virov je v skladu s svetovnimi trendi in narašča.

Koliko so v povprečju stari citirani viri glede na leto objave prispevka? Citirani viri so vedno mlajši, saj je dostopnost do informacij vedno boljša in potreba po spremljanju najnovejših izsledkov vedno večja¹.

Ali MS navajajo starejšo literaturo kot drugi avtorji? MS navajajo starejše vire kot drugi avtorji.

Ali MS z univerzitetno izobrazbo citirajo mlajše vire kot tiste, ki te izobrazbe nimajo? MS z univerzitetno izobrazbo citirajo mlajše vire, saj so si med izobraževanjem pridobile znanja o raziskovalnem publiciranju.

Ali z leti narašča delež citiranih tujih člankov? Z leti narašča citiranje tujih člankov, saj objavlja vedno več MS z univerzitetno izobrazbo, ki želijo pridobiti najnovejša znanja o področju, ki ga raziskujejo.

Kakšen je delež citiranih člankov v razmerju s citiranimi monografijami? Citira se več člankov kot monografij.

V kakšnem razmerju so citirani tuji in slovenski viri? Prevladujejo slovenski citirani viri.

Kolikšen delež pri citiranju predstavlja Obzornik zdravstvene nege? Ali trend citiranja Obzornika narašča? Obzornik zdravstvene nege vseskozi predstavlja le majhen delež citiranih virov.

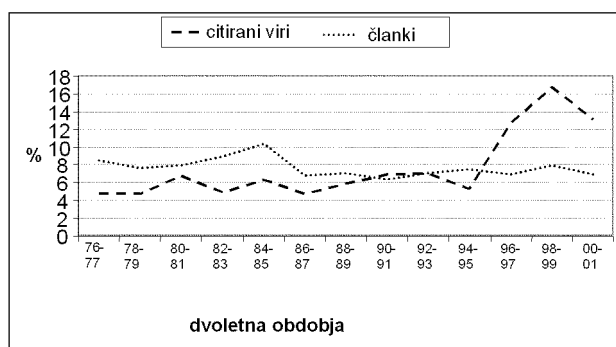
---

¹ Pri citirani literaturi, kjer je bila objavljena deljena letnica, smo beležili višjo letnico izdaje (Dornik, 2002).

3 Rezultati

3.1 Trend števila citiranih virov

Trend števila citiranih virov kaže na izredno rast predvsem v zadnjem obdobju, kar je lepo vidno na Sliki 3. V tem pogledu Obzornik sledi svetovnim trendom. Zaradi primerjave so podatki o številu člankov in številu citiranih virov predstavljeni v odstotkih. Porast števila citiranih virov lahko pripišemo tudi rasti avtorstva prispevkov MS z univerzitetno izobrazbo in trdimo lahko, da so MS z univerzitetno izobrazbo prispevale k porastu citiranih virov (ta analiza je bila del širše raziskave in v članku ni predstavljena). Znano je, da so si MS z univerzitetno izobrazbo med izobraževanjem pridobile znanja o pisanju člankov, porast pa je moč delno pripisati tudi splošni večji in boljši dostopnosti do informacij v zadnjih letih.

Slika 3: Primerjava trenda števila citiranih virov in objavljenih člankov

V Tabeli 3 je prikazano število citiranih virov, njihova aritmetična sredina, standardni odklon ter minimalno in maksimalno število citiranih virov v posameznem dvoletnem obdobju.

Tabela 3: Trend števila citiranih virov (dvoletna obdobja)

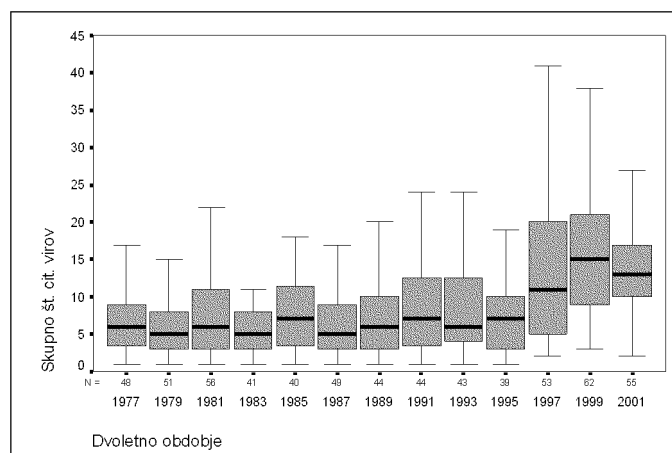
leta	N	<i>M, SD, min, max se nanašajo na število citiranih virov</i>			
		M	SD	min	max
1976-77	48	6,4	4,0	1	17
1978-79	51	6,1	4,6	1	19
1980-81	56	7,7	7,0	1	37
1982-83	41	7,7	8,1	1	42
1984-85	40	10,1	13,4	1	83
1986-87	49	6,3	5,1	1	27
1988-89	44	8,7	8,6	1	38

<i>M, SD, min, max se nanašajo na število citiranih virov</i>					
leta	N	M	SD	min	max
1990–91	44	10,2	10,0	1	36
1992–93	43	10,5	11,6	1	58
1994–95	39	8,8	8,8	1	45
1996–97	53	15,5	13,6	2	59
1998–99	62	17,4	12,3	3	65
2000–01	55	15,3	9,6	2	44
celoten vzorec	625	10,3	10,2	1	83

(*N* – število člankov, *M* - aritmetična sredina, *SD* - standardni odklon, *min* - minimum, *max* - maksimum)

Neparametrični Kruskal-Wallisov test (analiza variance za range) je pokazal, da se dvoletna obdobja statistično značilno razlikujejo v mediani skupnega števila citiranih virov ($p < 0,001$). V povprečju avtorji ne citirajo veliko virov, pa vendar nekateri s številom citiranih virov močno izstopajo. To je razvidno iz prikaza tipa zaboj z ročaji (angl. Box & Whiskers plot), na katerem poudarjena črta znotraj vsakega zaboja predstavlja mediano skupnega števila citiranih virov (Slika 4).

Slika 4: Trend števila citiranih virov skozi čas

3.2 Povprečna starost citiranih virov

Primerjali smo povprečno starost citiranih virov glede na leto objave članka. Med dvoletnimi obdobji glede mediane povprečne starosti citiranih virov ni statistično značilnih razlik (neparametrični Kruskal-Wallisov test: $p = 0,409$). Povprečna starost vseh citiranih virov znaša 6,9 let.

Tabela 4: Povprečna starost citiranih virov (dvoletna obdobja)

<i>M, SD, min, max se nanašajo na število citiranih virov</i>					
leta	N	M	SD	min	max
1976-77	47	6,80	4,98	1,00	20,80
1978-79	45	6,41	5,43	0,67	26,63
1980-81	56	6,56	4,16	0,67	17,61
1982-83	41	6,81	3,82	1,00	19,60
1984-85	40	7,21	3,60	2,50	15,00
1986-87	49	6,86	3,72	0,00	20,83
1988-89	44	7,38	5,13	1,00	21,00
1990-91	44	6,73	2,57	2,33	11,80
1992-93	42	6,00	2,70	1,00	13,00
1994-95	38	6,51	2,76	1,00	12,25
1996-97	53	7,17	4,30	2,33	22,33
1998-99	62	7,18	3,32	1,09	18,17
2000-01	55	7,63	4,19	1,00	28,25
celoten vzorec	616	6,89	4,00	0,00	28,25

Pri člankih, kjer je med avtorji vsaj ena avtorica MS (štete so višje medicinske sestre [VMS], diplomirane medicinske sestre [DIPL MS] in medicinske sestre z univerzitetno izobrazbo [MS z univ. izobr.]), se je pokazala statistično značilna razlika (t-test za neodvisne vzorce: $t_{df=614}=2,302$; $p=0,022$) glede povprečne starosti citirane literature (Tabela 5). Literatura, ki jo citirajo avtorji, med katerimi je vsaj ena MS, je povprečno stara 6,5 let.

Tabela 5: Povprečna starost citirane literature glede na (so)avtorstvo MS

<i>M, SD se nanašata na starost citiranih virov</i>			
vsaj en(a) avtor(ica) MS	N	M	SD
ne	306	7,26	4,15
da	310	6,52	3,82

Hipotezo, da MS z univerzitetno izobrazbo citirajo povprečno mlajše vire, lahko ovržemo. Izkazalo se je, da MS z univerzitetno izobrazbo v splošnem navajajo celo nekoliko starejše vire (Tabela 6). Pri tem ne smemo prezreti, da je vsak citiran vir upoštevan pri vsakem avtorju, tudi v primeru soavtorstva MS z in brez univerzitetne izobrazbe, zato je primerjava lahko nekoliko zavajajoča.

Tabela 6: Primerjava povprečne starosti citiranih virov med MS brez univerzitetne izobrazbe (VMS, DIPL MS) in MS z univerzitetno izobrazbo

<i>M, Me, SD, min, max se nanašajo na starost citiranih virov</i>						
	N	M	Me	min	max	SD
VMS, DIPL MS	193	6,30	5,80	0,00	19,00	3,49
MS z univ. izobr.	132	6,83	6,20	0,67	28,25	4,17

3.3 Citirani viri po vrsti

Citirane vire smo razvrstili v:

- ~ članke v časopisih – v slovenskih (med njimi nas je posebej zanimalo citiranje Obzor Zdr N), tujih ali drugih (to kategorijo smo uporabili, kadar nismo uspeli identificirati, za kakšne vrste časopis gre);
- ~ prispevke v monografijah – v slovenskih (med njimi smo posebej spremljali citiranje kongresnega gradiva), v tujih ali drugih – (to kategorijo smo uporabili, kadar določenega vira nismo uspeli razvrstiti v prej omenjene kategorije).

Pri analizi podatkov smo kategorije »drugi članki«, »druge monografije« in »drugo« združili v kategorijo »drugo«. Med 843 članki ima 625 člankov navedene citirane vire, ti članki pa skupaj citirajo 6.449 virov. Število citiranih virov skozi dvoletna obdobja je prikazano v Tabeli 7.

Tabela 7: Število citiranih virov (po vrsti vira in skupaj) skozi dvoletna obdobja

leta	cit. - Obzor Zdr N	cit. - slo časopis	cit. - tuj časopis	cit. - slo. monogr.	cit. - tuje monogr.	cit. - kongr. gr.	cit. - drugo	skupno št. cit. virov
1976-77	8	29	45	57	91	46	41	309
1978-79	7	29	79	35	94	32	42	311
1980-81	20	55	118	91	116	35	18	433
1982-83	5	20	104	50	91	37	13	315
1984-85	25	61	116	82	110	29	7	405
1986-87	15	48	33	102	111	14	3	311
1988-89	6	23	166	55	126	7	6	383
1990-91	19	47	183	39	143	25	10	447
1992-93	7	51	225	53	95	23	4	451
1994-95	9	37	86	99	93	16	11	342
1996-97	50	150	247	200	176	32	17	822
1998-99	70	221	295	263	234	52	14	1.079
2000-01	54	153	172	264	191	33	28	841
skupaj	295	924	1.869	1.390	1.671	381	214	6.449

(citati Obzor Zdr N so všteti tudi v cit. slo. časopis)

Za lažjo predstavo smo številke iz tabele 7 spremenili v odstotke, s čimer dobimo pravo predstavo o deležu, ki ga predstavlja posamezna vrsta citiranega vira znotraj dvoletnih obdobj in tudi v celoti (Tabela 8). Zanimiv je razmeroma visok odstotek citiranj slovenskih monografij in monografij nasploh, ki se sklada z dejstvom, da smo pri analizi po tipologiji kar 75% člankov razvrstili med strokovne članke (del širše raziskave, ki ni predstavljen v članku). Avtorji tovrstnih člankov (večina MS) očitno iščejo odgovore na strokovna vprašanja prej v mo-

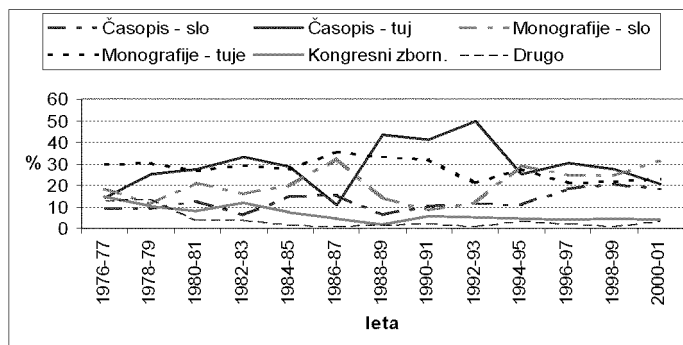
nografijah kot v člankih. ZN šele postaja profesija, zato se MS, ki objavljajo strokovne članke, v znatni meri opirajo na vire, ki so jim najbližje, to pa so monografije v slovenskem jeziku.

Tabela 8: Odstotki citiranih virov (po vrsti vira in skupaj) skozi dvoletna obdobja

leta	cit. – Obzor Zdr N	cit. - slo. časopis	cit. - tuj časopis	cit. - slo. monogr.	cit. - tuje monogr.	cit. - kongr. gr.	cit. - drugo	skupno % cit. virov
1976-77	2,6	9,4	14,6	18,4	29,4	14,9	13,3	4,8
1978-79	2,3	9,3	25,4	11,3	30,2	10,3	13,5	4,8
1980-81	4,6	12,7	27,3	21,0	26,8	8,1	4,2	6,7
1982-83	1,6	6,3	33,0	15,9	28,9	11,7	4,1	4,9
1984-85	6,2	15,1	28,6	20,2	27,2	7,2	1,7	6,3
1986-87	4,8	15,4	10,6	32,8	35,7	4,5	1,0	4,8
1988-89	1,6	6,0	43,3	14,4	32,9	1,8	1,6	5,9
1990-91	4,3	10,5	40,9	8,7	32,0	5,6	2,2	6,9
1992-93	1,6	11,3	49,9	11,8	21,1	5,1	0,9	7,0
1994-95	2,6	10,8	25,1	28,9	27,2	4,7	3,2	5,3
1996-97	6,1	18,2	30,0	24,3	21,4	3,9	2,1	12,7
1998-99	6,5	20,5	27,3	24,4	21,7	4,8	1,3	16,7
2000-01	6,4	18,2	20,5	31,4	22,7	3,9	3,3	13,0
skupaj	4,6	14,3	29,0	21,6	25,9	5,9	3,3	100,0

(citati Obzor Zdr N so všteti v cit.- slo. časopis)

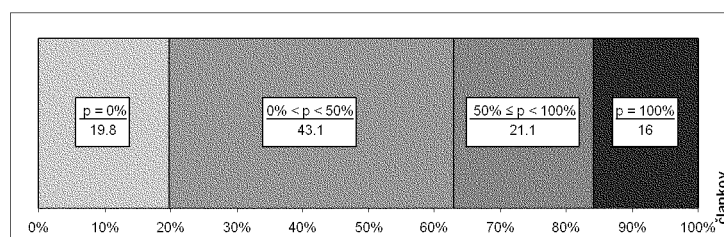
Na Sliki 5 je prikazan časovni trend posameznih vrst citirane literature. Delež citiranih monografij je v primerjavi s citiranimi časopisi razmeroma visok. Pričakovali smo, da se bo z rastjo števila citiranih virov večalo tudi število citiranih tujih člankov, izkazalo pa se je drugače. Porast je v splošnem opazen le med leti 1986 in 1993. Kljub povečanemu številu pišočih MS z univerzitetno izobrazbo, katerih znanje naj bi vključevalo iskanje in uporabo novejših virov, zaželenega trenda v citiranih virih ni opaziti. Analizo je smiselno povezati s trendom pojavljanja posameznih tipologij (analiza po tipologiji je bila del širše raziskave in v članku ni predstavljena), saj izstopajoče obdobje sovpada s povečanjem deleža znanstvenih člankov.

Slika 5: Delež citiranj posameznih vrst virov skozi raziskovano obdobje

3.4 Delež navajanja slovenskih virov

Proučevali smo delež citiranih časopisov in monografij v slovenskem jeziku znotraj vseh citiranih časopisov in monografij ter znotraj posameznega raziskovanega članka. Pokazalo se je, da se delež skozi čas statistično značilno spreminja (Kruskal-Wallis test: $p < 0,001$), a ni jasnega trenda. Na Sliki 6 so prikazani štirje razredi odstotkov, pri čemer p predstavlja odstotek citiranja časopisov ali monografij v slovenskem jeziku. Pokazalo se je, da avtorji v skoraj 20% med citiranimi viri ne navajajo nobenega slovenskega časopisa ali monografije, v 16% pa navajajo izključno slovenske članke oziroma monografije.

Slika 6: Delež slovenskih časopisov in monografij (p) med vsemi citiranimi časopisi in monografijami

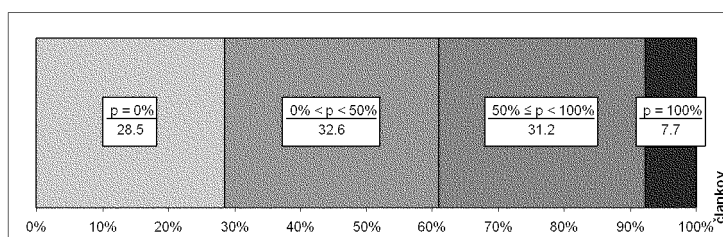
Pri primerjavi povprečnih odstotkov med dvoletnimi obdobji opazimo, da ima povprečno 43,5% člankov med citiranimi viri navedene slovenske časopise in/ali monografije (tabela 9).

Tabela 9: Odstotek slovenskih časopisov in monografij med vsemi citiranimi časopisi in monografijami skozi čas

leta	št. člankov (cit. časop. / monogr.)	% (povprečni odstotek)
1976-77	43	44,8
1978-79	47	34,0
1980-81	54	46,2
1982-83	39	35,1
1984-85	40	42,5
1986-87	49	49,1
1988-89	44	22,2
1990-91	44	35,0
1992-93	42	27,3
1994-95	39	55,6
1996-97	53	51,2
1998-99	62	55,1
2000-01	55	57,0
skupaj	611	43,5

3.5 Delež navajanja časopisov

Med analiziranimi je 28,5% člankov, ki imajo med citiranimi viri navedene le monografije, v nasprotju s tem pa le 7,7% člankov citira samo članke iz časopisov (Slika 7). Pokazalo se je, da se skozi čas delež citiranja člankov v časopisih statistično značilno spreminja (Kruskal-Wallis test: $p < 0,001$), a ni jasnega trenda.

Slika 7: Delež citiranj časopisov (p) med vsemi citiranimi časopisi in monografijami

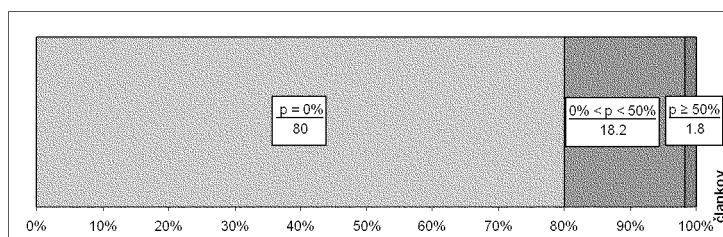
Povprečni odstotki citiranih člankov v posameznem dvoletnem obdobju so predstavljeni v tabeli 10. Med vsemi citiranimi časopisi in monografijami je povprečno 37,8% citiranih člankov.

Tabela 10: Delež časopisov med vsemi citiranimi časopisi in monografijami

leta	št. člankov (cit. časop. / monogr.)	% (povprečni odstotek)
1976-77	43	34,0
1978-79	47	42,5
1980-81	54	36,9
1982-83	39	30,2
1984-85	40	36,2
1986-87	49	19,5
1988-89	44	39,7
1990-91	44	48,8
1992-93	42	51,3
1994-95	39	30,9
1996-97	53	40,3
1998-99	62	42,5
2000-01	55	37,1
skupaj	611	37,8

3.6 Delež navajanja Obzornika zdravstvene nege

Med 625 članki, ki imajo navedene citirane vire, jih 80% Obzornika zdravstvene nege ne citira. Le pri 1,8% člankov Obzor Zdr N predstavlja 50% ali večji delež vseh citiranih virov (Slika 8). Skozi čas se delež citiranja Obzor Zdr N statistično značilno spreminja (Kruskal-Wallis test: $p < 0,001$), a ni jasnega trenda. V povprečju pa predstavlja Obzor Zdr N 5,2% citiranih virov (Tabela 11).

Slika 8: Delež citiranja Obzornika (p) med vsemi citiranimi časopisi in monografijami

Tabela 11: Povprečni delež Obzornika zdravstvene nege med citiranimi viri

leta	št. člankov	povprečni % Obzor Zdr N med vsemi viri
1976-77	48	3,9
1978-79	51	3,1
1980-81	56	6,7
1982-83	41	2,4
1984-85	40	6,3
1986-87	49	4,2
1988-89	44	3,0
1990-91	44	8,7
1992-93	43	1,7
1994-95	39	4,4
1996-97	53	5,1
1998-99	62	7,9
2000-01	55	8,3
skupaj	625	5,2

Zaključek

Mednarodni dan MS v letu 1996 je bil posvečen raziskovanju v zdravstveni negi in tedaj je bilo med drugim poudarjeno, da bi se medicinske sestre morale v okviru šolanja naučiti uporabljati knjižnico, iskati raziskovalno literaturo in še zlasti poiskati literaturo, ki obravnava določeno področje, kadar je treba osvežiti znanje o določeni temi, ker tako zahteva razvoj prakse, zdravstvene politike ali pa za oblikovanje raziskovalnega predloga. Opozoriti velja, da je mednarodna literatura s področja zdravstvene nege medicinskim sestram, ki obvladajo angleščino, zlahka dostopna v dobro opremljenih knjižnicah in prek računalniških sistemov za iskanje podatkov, a hkrati se je treba zavedati, da medicinske sestre marsikje teh ugodnosti še nimajo (Z raziskovanjem ..., 1996).

Medicinske sestre, ki so se izobraževale na univerzitetnem nivoju znotraj lastne profesije (profesorice zdravstvene vzgoje - Visoka šola za zdravstvo in Pedagoška fakulteta), so si ta znanja že pridobile med izobraževanjem. Žal pa je bil študij po dveh rednih in dveh izrednih vpisih prekinjen. S tem se je medicinskim sestram zaprla pot izobraževanja v lastni profesiji in tako si spet iščejo univerzitetno izobrazbo v drugih profesijah.

Trend števila citiranih virov kaže na izredno rast predvsem v zadnjem obdobju. To rast lahko vsaj delno pripišemo rasti avtorstva prispevkov medicinskih se-

ster z univerzitetno izobrazbo, delno pa je odraz večje dostopnosti informacij v zadnjih letih.

Pokazalo se je, da se skozi čas delež citiranja člankov statistično značilno spreminja, a ni jasnega trenda. Tudi delež citiranja Obzornika zdravstvene nege se skozi čas statistično značilno spreminja, a ta vir predstavlja le 5,2% vseh citiranih virov. Obzornik zdravstvene nege očitno ne prinaša mnogo novih spoznaj za avtorje, ki objavljajo v njem. Visok odstotek citiranja monografij gre pripisati večinskemu deležu strokovnih člankov.

Citirani viri so v povprečju stari skoraj 7 let, kar ni v skladu s trendi glede staranja informacij. Menimo, da bi bila za področje ZN idealna povprečna starost okoli 5 let. Nimamo prave razlage, zakaj MS z univerzitetno izobrazbo ne citirajo novejših virov kot tiste brez nje, hkrati pa je ugotovitev potrebno vzeti z rezervo, saj so se v primeru soavtorstva prvih in drugih MS citirani viri šteli k obema. Citiranje tujih časopisov z leti žal ne narašča, med citiranimi časopisi in monografijami pa je v povprečju 37,8% citiranih časopisov.

Namen prispevka nikakor ni bil ocenjevati kvaliteto prispevkov, objavljenih v Obzorniku zdravstvene nege, ampak zgolj kvantitativno osvetliti značilnosti citiranja virov v strokovnem in informativnem glasilu MS na Slovenskem. Upati je, da se bodo z razvojem ZN kot profesije obstoječi pozitivni trendi v znanstveno-strokovnem publiciranju MS nadaljevali, ter da bo prišlo do napredka glede spremljanja najnovejših spoznanj v svetu, še zlasti preko tujih znanstveno-strokovnih časopisov.

Citirani viri

1. Adamič Š. (1995). Znanstveno informiranje v svetu in pri nas. *Raziskovalec*, 25 (2), 21-6.
2. Bole, C. (1967). Za uvod. *Zdravstveni obzornik*, 1 (1), 2.
3. Dornik, E. (2002). *Vpliv sprememb v izobraževanju medicinskih sester v Sloveniji na objavljanje v njihovem strokovnem glasilu*. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
Dostopno na: <http://www2.mf.uni-lj.si/~ema/podiplomski.html>
4. Grbec, V. (1997). Obzornik zdravstvene nege praznuje tridesetletnico. *Obzornik zdravstvene nege*, 31 (5-6), 183-5.
5. Grbec, V., Urbančič, K. (2001). Nov prispevek h kakovosti Obzornika zdravstvene nege. *Obzornik zdravstvene nege*, 35 (1-2), 1-2.

6. Jarnovič, N. (1976). Ob desetletnici Zdravstvenega obzornika. *Zdravstveni obzornik*, 10 (4), 257-8.
7. Jarnovič, N. (1980). Poročilo o delu uredništva Zdravstvenega obzornika. *Zdravstveni obzornik*, 14 (1-2), 97-9.
8. Ob 15-letnici izhajanja Zdravstvenega obzornika. (1981). *Zdravstveni obzornik*, 15 (6), 347-51.
9. Strajnar, J. (1980). Urednica našega glasila je končala z delom: organizacijski, vsebinski in oblikovni prispevek urednice, MS Neže Jarnovič k razvoju Zdravstvenega obzornika. *Zdravstveni obzornik*, 14 (5-6), 291-306.
10. Strajnar, J. (1986). Dvajset let zdravstvenega obzornika. *Zdravstveni obzornik*, 20 (5-6), 257-64.
11. Strajnar, J., Bokal, L. (1985). Zdravstveni obzornik in slovenska medicinska beseda. *Zdravstveni obzornik*, 19 (1-2), 3-13.
12. Urbančič, K. (2001). Nova rubrika v Obzorniku zdravstvene nege *Obzornik zdravstvene nege*, 35 (6), 265.
13. Z raziskovanjem v zdravstveni negi do boljšega zdravja. (1996). *Obzornik zdravstvene nege*, 30 (1-2), 49-61.

Mag. Ema Dornik je zaposlena na Medicinski fakulteti, Inštitutu za biomedicinsko informatiko.

Naslov: Vrazov trg 2, 1104 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: ema.dornik@mf.uni-lj.si

Mag. Gaj Vidmar je zaposlen na Medicinski fakulteti, Inštitutu za biomedicinsko informatiko.

Naslov: Vrazov trg 2, 1104 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: gaj.vidmar@mf.uni-lj.si

Dr. Maja Žumer je zaposlena kot docentka na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Naslov: Aškerčeva 1, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: maja.zumer@ff.uni-lj.si